

A nyíregyházi

1944

Izraelita

Hitközség lapja

Sófár

5764. Ádár VII. évf. 2. sz.

ת ש ס " ד ח ו ד ש א ד ר 2004

Hatvan év után ...

Hiller István a riporter kérdésére így reagált: nincs alternatívája a választásnak Churchill vagy Hitler, de Gaulle vagy Göring között. Hozzátette még - célozván egy a nevében a demokrata szót bitorló hetilapra -, hogy van olyan szint, amivel ő már vitába sem száll. A nyilatkozat tartalma, a nyilatkozó pártbéli hovatartozása között nincs összefüggés. A humanizmusnak nincs alternatívája. (A legújabb felmérések a történelem szakos egyetemista hallgatók között tapasztalható intoleranciát jelzik a hallgatók mintegy harmadánál.)

„A Holokauszt jó szó. Latinos, tudománykodó, közönyös, a magyar embernek már megszokott

fogalom. A héber Soá, a Vészkorszak nálunk nem terjedt el. A Holokauszt most már megmarad az emberiség története legnagyobb botránnyának elnevezéseként. Azonban ne legyünk kíméletesek a közönyösökkel és azokkal, akik piszkos kézzel és mosdatlan szájjal, a megtörténteket tagadva és semmibe véve közelednek a történelem nagy kérdéséhez: miként volt lehetséges, hogy Krisztus után kétezer évvel embermészárszék alakult ki Európa közepén?” (Popper Péter)

Hatvan év után... Még mindig képek megzavarni hétköznapjaink nyugalalmát, beszívárognak családi

életünkbe, imatermeinkbe. Ilyenkor persze eszünkbe juthatna, hogy a legújabb kori parlamenti jegyzőkönyvek Holokauszt-emléknapról, kárpótlásról tudósítanak és nem a zsidótörvényekről. Ez évben megnyílik a Holokauszt múzeum, ez év a megemlékezés hivatalos éve lett. Mi eközben emlékezünk. A különbség az, hogy az emlékezés akaratlan, ösztönös, az emlékezés maga a fájdalom soha el nem múlása.

„Zsidó ügy-e a Holokauszt? Az

**„Nem vagyok zsidó, nem vagyok cigány.
De zsidóvá és cigánnyá tett engem a kor,
amelyben élek.“**

(Marton Frigyes)

áldozatok szempontjából feltétlenül. Hatmillió füstté vált ember tesz erről tanúságot. És sok százezer cigány, orosz, katolikus, homoszexuális és mindenféle náció deportáltjai. S a gyilkosok szempontjából? A Holokausztot nem a zsidók találták ki, nem ők valósították meg. A Holokauszt a náci ideológia terméke. Végrehajtása mintaszerűen szervezett volt. Közreműködtek benne a szövetségeseik is, nálunk elsősorban a csendőrség és a keret-állomány, a parancsnok tiszteket is beleértve.

Kinek az ügye hát a Holokauszt? Az egész emberiség ügye. S aki ezt tagadja, már ki is zárta magát a világ

humán közösségéből. Nem teszi jól a zsidóság, ha a Holokausztot kizárólag a zsidókérdés részének tekinti. A tudás monográfiák és a tankönyvek mindig sokszázezer zsidó deportálásáról írnak. Igazabb lenne, ha sokszázezer magyar honfitársunkat siratnák. S még lényegretörőbb, ha sokszázezer ártatlan ember megkínzása és kivégzése ellen emelnék fel szavukat.” (Popper Péter)

Zsidó ügy-e annak tisztázása, hogy mi volt a szerepe a végkifejtésben az akkori magyar állam döntéshozó, végrehajtó hatalmi ágának és az egyházaknak?

A zsidó magyarok szempontjából a kérdés felvetése nem a „vádalap“ megteremtésére a magyarság megbélyegzésére irányul. Mi kétezer éve tudjuk, hogy nincs kollektív bűn, a pápai állam 1965 óta e tekintetben mellénk állt Pál apostol tanai alapján, mely szerint Krisztusban nincs zsidó, nincs görög, nincs szolga, nincs szabad, tehát mindenki egyenlő.

A fenti kérdés tisztázása a magyar társadalom érdeke, célja, hogy ilyen fogalmak, mint „zsidókérdés“, „cigánykérdés“ és hasonlók törölteszenek ki a nemzet értelmező szótárából.

Szobrot Teleki Pálnak?

A közelmúltban ismét kiderült, hogy a XX. század magyar történelmének az azt megszemélyesítő politikusoknak mennyire ellentmondásos a megítélése. A Teleki szobor látszólagos politikai konszenzus után készült el, de az „utolsó pillanatban“ az ellentábor felemelte a szavát, majd természetesen a túloldal széle is megszólalt. Az alábbi cikk talán segít az olvasónak az eligazodásban.

A főváros közgyűlésének kulturális bizottsága egyhangúlag megszavazta, hogy a budai Várban, a hajdani miniszterelnökség mellett állítsák fel Teleki szobrát. Körmendy Ferenc (SZDSZ) javasolta, hogy a táblán csak név, születési és halálozási évszám legyen, mert ezzel érzékeltethető, hogy Teleki nem általános politikai tevékenységéért, hanem "az utolsó pillanatban helyesen működő" lelkiismerete diktálta tettéért, azaz öngyilkosságáért érdemelte ki a szobrot.

Gy. Németh Erzsébet (MSZP), a bizottság elnöke úgy nyilatkozott, hogy "Teleki Pál olyan sok területen alkotott maradandót, hogy úgy adózhatnak leginkább nagysága előtt, ha a kiemelkedő államférfiakhoz méltó módon csak a nevét szerepeltetik a táblán." E nyilatkozatok feltételezik, hogy a közvélemény tisztában van Teleki politikai működésével. Tartok tőle, hogy nincs.

Másrészt sajátos, hogy a kétszoborszerűségről elkövetett öngyilkosság, azaz a politikai csőd beismerése indokolhatja az - egyébként jó, Teleki személyiségét eltaláló - szobor felállítását a város egyik legrepresentatívabb közterületén. Demszky Gábor

felfüggesztette az engedélyezési eljárást. Újra meg lehet fontolni a döntést.

Teleki politikai működésének árnyoldalaként a zsidótörvények meghozatalában vállalt szerepét szokták említeni. Valójában a helyzet rosszabb. Teleki mind tudósként, mind emberként, mind politikusként súlyos hibákat vétett és bűnöket követett el. Kétkem, hogy azok, akik a szoborállítást helyeslik, tisztában vannak ezek mértékével. Az a tény, hogy Teleki tevékenysége számos szempontból pozitív, csak akkor értelmezhető, ha a teljes életművet tesszük mérlegre.

Teleki, a tudós, elsősorban a földrajz professzoraként ismert. Nevéhez fűződik Magyarország 1919-ben elkészített, és a béketárgyalásokon is szerepet játszó néprajzi térképe. Teleki azonban földrajzi ismereteit rasszista nézetek népszerűsítésére használta fel. Szerinte a népek jellemvonásait lakóhelyük földrajzi jellegzetességei alakítják ki, kivéve a zsidóságot. "Ezek rontottak meg minket, ezek nem tudtak nálunk hazát találni, mert ennek a nemzetiségnek odakünn nem volt hazája, és a hazafias érzés, a lakott föld iránti szeretet ki nem fejlődhetett" - mondta 1919. december 14-én Szegeden, egy választási nagygyűlésen. Teleki nézeteit "tudományos alapossággal" is kifejtette. Gróf Révay József 1922-ben a Független Szemlében találóan mutatott rá ezek abszurditására: "Teleki Pál, a földrajz egyetemi professzora A földrajzi szintézis című jeles értekezésében kimutatta a zsidó faj alsóbbrendűségét és tudományos módszerekkel igazolta kártékony

hatásait. Az más kérdés, hogy hogyan kerül bele mindez a földrajzi szintézisbe, de éppen ez a mulatságos, és ebben áll a módszer eredetisége: akárhogy csűröd-csavarod, az eredmény mindig ugyanaz. Kezdheted a Popocatepetl vagy a Yellowstone park leírásával, mindig csak a zsidónál lyukadsz ki, ez minden bajnak az oka..." Azzal, hogy Teleki tudományos tekintélyét adta a zsidótörvényekhez és áltudományos földrajzi érvekkel bizonygatta a zsidók képtelenségét a hazaszeretetre, tudománypolitikai vétséget követett el.

Teleki kétszer is Magyarország miniszterelnöke volt (1920-1921, és 1939-1941 között). Második miniszterelnöksége alatt több esetben is fékezte a honvédségben uralkodó sovén hangulatot, hitet tett a békés nemzetiségi politika mellett, és mindent megtett annak érdekében, hogy Magyarországot távol tartsa a világháborútól. Másfelől ő az a miniszterelnök, akinek a nevéhez a legtöbb zsidóellenes törvény fűződik: az 1920-ban hozott numerus clausus, az 1939. és 1941. évi második és harmadik zsidótörvény, a zsidóellenes intézkedéseket is tartalmazó honvédelmi törvény, a zsidó hitfelekezet képviselőit kizáró, a törvényhatóságok zsidó tagjai mandátumának megvonását és a numerus clausus visszaállítását elrendelő törvény-cikkek, valamint számos miniszterelnöki rendelet. Téves volna ezek mögött "német nyomást" feltételezni. Erre semmilyen bizonyíték sincs, és Teleki egyébként is hangsúlyozta, hogy e jogszabályok szellemiségét "már húsz éve" és "meggyőződésből" képviseli, és ezért esetenként a nürnbergi

bergi fajvédelmi törvényeknél is szigorúbb intézkedéseket hozott. A magyar zsidótörvények például még a "negyedzsidókat" is érintették, míg a nürnbergiek nem. Teleki közvetlenül felelős a Kamenyec-Podolszkijba irányuló és tömeggyilkosságba torkolló deportálásokért is, mivel ehhez ő szolgáltatott jogalapot. A második zsidótörvény egyik paragrafusa tette lehetővé, hogy mindenkit megfosszanak magyar állampolgárságától, aki 1914 után szerezte azt meg. Így váltak Teleki miniszterelnöksége alatt tízezrek hontalanná. 1941 augusztusában Teleki már halott volt, de a Kamenyec-Podolszkijba deportált mintegy 16 ezer személy az ő intenciójára vált teljesen jogfosztottá.

Kétségtelen, Teleki meggyőződéses antifasiszta volt, de nem mindegy, hogy valaki demokrataként vagy rasszistaként antifasiszta. Sok kommunista tömeggyilkos is antifasiszta volt, mégsem övezi őket ezért társadalmi tisztelet. Teleki antifaszizmus nem liberális vagy demokrata alapelvekből táplálkozott, hiszen ezeket 1919 óta mindig megbélyegezte. Teleki a németekben, miként a zsidókban, "faji" veszélyt látott. A nyilasokkal szemben is az "idegenszerűség", a "külföldi minták másolása" és a "guruló márka" voltak a fő érvei, és nem az, hogy totális államot akarnak.

Teleki tevékenysége mindkét népcsoport kitelepítését előkészítette. A második zsidótörvény intenciója egyértelműen a zsidóság kitelepítése volt. Bartha Istvánnal könyvet íratott *Die Judenfrage in Ungarn* (1940) címmel. Ebben az áll, hogy "az egyetlen helyes megoldás (...) a tengelyhatalmaktól kiinduló kitelepítési akció lehet". Anélkül, hogy más szóba hozta volna, Teleki maga vetette fel a zsidókérdést Hitlernek 1940. november 5-i találkozásuk alkalmából, és leszögezte, hogy a békekötés után Európa összes zsidóját ki kell telepíteni. 1941. március 26. és 28.

között Teleki kívánságára Kovács Alajos statisztikai tanácsadó a frankfurti zsidókutató intézet megnyitóján ismertette a magyar kormány szerint megoldandó "problémát". "Az egyedüli sikeres megoldás csak a teljes, vagy legalább a részleges kitelepítés" - mondta előadásának zárszavában, tolmácsolva a magyar miniszterelnök üzenetét.

Teleki a németek kitelepítését is helyesnek tartotta. Az általa létrehozott Nemzetpolitikai Szolgálat a sváb falvakban impresszum nélküli röpcédulákat terjesztett a tervezett kitelepítésről. Az 1941. évi népszámlálás során Teleki külön instrukciókat adott arra, hogy az adatfelvétel során sehol se történjen visszaélés, mivel pontos képet akart kapni a kitelepítendő németek számáról. Öt évvel később e népszámlálási ívek alapján telepítették ki a magyarországi németek jelentős részét. "Bárhonnan szívesen látunk visszatérő magyarokat, de csak olyan területekről, ahol a magyarság nem hosszú évszázadok óta él saját földjén, mert a gyökereket nem helyes kitépni" - nyilatkozta Teleki, akinek a "gyökerek kitépése" másoknál nem okozott gondot.

Teleki a "hasznosság" szempontjából háromfajta nemzetiséget különböztetett meg: az "azonosultakat" (szlovákok, rutének, románok stb.), akikkel hosszú távú együttélésre kell berendezkedni; a "hívatlan" vagy "meghívásra" bevándoroltakat, a zsidókat és a németeket, akiknek asszimilálhatósága kérdéses és problematikus, s ezért kitelepítésükre kell törekedni, valamint a kényszerkisebbségeket, akiket a határok erőszakos meghúzása szakított el nemzetüktől.

Teleki a második zsidótörvény indoklásakor tudósi mivoltához méltatlanul hazudozott a parlamentben. Azt mondta: "a háború után kértem, hogy a zsidóság maga vessen gátat a folyamatos keleti beözönlésnek. Ez nem történt meg." Telekinek pontosan tudnia kellett, hogy 1919 után

nem volt jelentősebb keleti bevándorlás.

Teleki a kortársak szerint kedves és szeretetre méltó jelenség volt. De például miközben zsidónak minősített egyetemi hallgatókat vertek "keresztény" diákok Teleki tanári szobájának ablaka alatt, hogy azok ne juthassanak be a vizsgaterembe és ne kaphassanak diplomát, így nyilatkozott az újságíróknak az üvöltözésre reagálva: "Nem zavar a lárma, mert úgyis a tengerről felelnek, és így e zajongás megfelel a tenger lármajának." Amikor 1928-ban Bethlen István módosítani kívánta a numerus clausus törvényt, Teleki mindent megtett ez ellen. Az egyetemeket a professzorok által is támogatott erőszakhullám öntötte el. A tömegverekedések esetenként súlyos sérülésekkel, megrokkánással is jártak, de Teleki az áldozatokra mutogatva provokációt emlegetett és a liberális sajtót kárhoztatta, amely szerinte "beugratta" az ifjúságot. "Itt egy faji harcról van szó" - szögezte le 1928. március 13-án felsőházi beszédében.

Nem Teleki szeretetreméltóságára emlékeznek azok a cserkészek sem, akiket 1940-ben iskolájukban "a főcserkész (azaz Teleki) rendeletére" a felsorakozott osztály színe előtt zártak ki a Magyar Cserkész Szövetségből, mert Teleki "faji" kategóriái alapján "zsidónak", azaz másodosztályú állampolgárnak minősültek.

Teleki közterületen elhelyezett szobra több mint szerencsétlen. Nemcsak azért, mert a magyar nemzet jelentős része provokációként éli meg a szoborállítást. Teleki politikusi teljesítményét túlságosan sok negatív elem terheli ahhoz, hogy szobra közterületen állhasson.

Ungváry Krisztián,
történész
Népszabadság,
2004. 02. 17.

Izraelben jártunk

Izrael földjére először tízéves gyermekként léptem, akkor még mit sem tudva identitásomról, hovatarozásomról. Mégis éreztem: ez a Föld más, mint a többi. Azóta olthatatlan vágy volt szívemben, hogy visszatérjek oda. Időközben sok minden történt az életemben. Gyökeres változásokon mentem keresztül. Megismertem Ábrahám, Izsák és Jákob Istenét - az én Istenemet valósággal és igazán és a visszatérés vágya őseim földjére még erősebb lett bennem. Tudtam, nem túristaként, egyszerű látogatként megyek majd legközelebb, hanem valami céllal, feladattal, tudatosan. Készültem és vártam a rendelt időt. És elérkezett...

A Szochnut 2003. november 23. - december 2. között izraeli körutazást szervezett bevándorlói szemmel. Épp a kitelepedéshez szükséges papírokat intéztem, amikor az Alija osztály vezetője megkérdezte: nincse kedvem kiutazni? Megdobbant a szívem és válaszom azonnal igen lett volna, de azt is éreztem, hogy én már nem mehetek egyedül, hanem csak azzal az emberrel, akit az Ö-ökkévaló társként mellém rendelt. Ő azonban nem rendelkezett az utazáshoz szükséges, zsidóságát igazoló papírokkal, így hát döntöttem: én sem megyek. Többször próbálkoztunk, hátha. A válasz sorozatos „nem“ volt. Indulás előtt egy héttel kaptam egy telefont, hogy elfogadták mindkettőnk jelentkezését, mehetünk Izraelbe. Hát ilyen az, mikor egy út az Ö-ökkévaló által van előkészítve...

Megérkeztünk. A reptéren a következő felirat fogad: „B'ruchim hábáim l'Jiszráél!“ - Áldottak, akik

jönnek Izraelbe! És valóban részesedtünk mindabban az áldásban, amire ez a kis üdvözlés utal.

Utunk első felében az északi országrész nevezetesebb helyeit jártuk be, többnyire egyetemeket, főiskolákat néztünk meg, bepillantást kaptunk az ottani rendszerbe, a diákok minden napjaiba. Tel-Aviv, Chajfa, Ashkelon partjai, a Kineret és Tiverja ragyogó színei, Galilea hegyei után végál-

nélkül kommunikálni; ráérezel a lelkekre, találkozol a tekintetekkel és testvérekre találsz. Beleolvadsz és azonosulsz velük, mert amit érzel, több, mint érzés. Előtör belőled valahonnan nagyon mélyről a *zsidó szived*, mely csak itt lehet igazán teljes. Nem vagy idegen. Szabad vagy, mert otthon vagy. Igen. Otthon érzed magad. Hazataláltál...

Ezt a csodát éltem meg én is, mikor az Óváros sikátorai elvezettek ahhoz a Falhoz, ahol megszűnik a tér és idő; ahol szinte fizikálisan érezni lehet Isten jelenlétét: ahol beléptem az öröké-

valóságba...
Ráborultam a Kotelra és nem bírtam elszakadni

onnan. Csak sírtam... Eszembe jutottak Jesájá próféta szavai: „És Jeruzsálemben vesztek vígasztalást...“

Ott a Szentély falánál találkoztam azzal a Gyógyító Szeretettel, aki Izrael Szentje, az Örökkévaló Atya, a Békesség Fejedelme. A Seregek Újának féltő szeretete utolért engem és megtapasztaltam azt, amiről Dávid is énekelt: „Tollaival betakar téged, szárnyai alatt oltalmat találsz.“

Csak hagytam, hogy körülvegym ez az Óvó Szárny. Csak hagytam, hogy ez a Szeretet át meg átjárjon. Csak hagytam, hogy a Sálom, az a fentről jövő béke áradjon felém...

Bodnár Eszter

*Milyen szépek a te
sátraid, Jákob,
hajlékaid, ó Izrael!
IV. Mózes 24, 5*

lomásunk Jeruzsálem volt.

Jeruzsálemben nem utazik az ember. Oda felmegy. Oda készül. Akarva-akaratlan megérzi a hely szentségét. Az a város Isten városa, az Ö-ökkévaló lakhelye...

Ez az a hely, ahol a múlt, jelen és jövő összefolyik. Ahogy járod a szűk kis utcákat, olyan érzésed van, mintha ősidőktől fogva itt élnél. Több ezer éves köveken lépdelsz és magadénak érzed a piac nyüzsgését épp úgy, mint a Mea-Seárim ortodoxainak imáit; sajátodnak érzed a kaftánosok különös világát, élvezed a kis pájészosok hangos kacajait, hallgatsz az utca emberét, amint azzal a tipikus izraeli ivrit akcentussal megosztja gondját-baját a szomszédjaival; figyeled az arcokat és megtanulsz a szemekből olvasni, szavak

Győzelem az Ős-új ellenség felett

Az ókori zsidó diaszpóra másik nagy alakja a Szentírás szerint Mordecháj ben Jáir volt. Bár már az i. e. VI. században Kúrosz király engedélyére zsidó bevándorlók visszatérhettek a Szentföldre, jócskán maradtak izraeliták a Babilóniát meghódító Perzsa Birodalomban is.

Jirmejáhu próféta tanácsára ezek a zsidók igyekeztek beilleszkedni környezetükbe: "Keressétek annak a városnak a jólétét, ahova száműztek benneteket. Imádkozzatok érte az Ö-ökkévalóhoz, mert jóléte a ti nyugalmatok."

Kúrosz király unokája Dáriusz, vagy más néven Áchászvéros i. e. 522-től 486-ig uralkodott. Ő tette lehetővé a Szentély második felépítését és az ő uralkodása alatt ütötte fel fejét újból Izrael ősi - de koronként újra és újra mindig ugyanazzal a váddal fellépő - ellensége, melynek neve a Szentírásban: Amálek.

A történet sokkal korábban kezdődött: a Kivonuláskor. Amikor Izrael népe Refidimhez ért, az amálekíták megtámadták őt. A harc különleges volt. Ahhoz, hogy az izraeliták győzzenek, egy kis "szellemi" segítség is kellett. Mózes felment egy magaslatra Isten botjával a kezében. Amikor Mózes a botot feltartotta, Izrael állt győzelemre, ha a kezét leengedte, Amálek. A végső győzelemhez arra volt szükség, hogy Mózes elfáradt kezét szolgálja, a fiatal Jehosúa tartsa. (Ez jelképezi azt, hogy milyen nagy szükség van arra, hogy a fiatalabb generáció is szerepet vállaljon egy nép fennmaradásáért vívott küzdelemben.) A csata végén az Ö-ökkévaló megemlékezett, hogy harca lesz Amálek ellen örökké, és hogy eltörli ezt a népet a Földről. Az ereci honfoglalás előtt Isten újra felhívta Izrael figyelmét, hogy emlékezzen arra, amit az amálekíták tettek vele a kivonuláskor. Nem félték Istent, hanem rátámadtak a fáradt, kimerült, hazát kereső népre. A parancsolat úgy szólt, hogy mikor Izrael elfoglalja az ígéret földjét és megtelepszik azon, végül az amálekítákon is hajtsa végre az isteni ítéletet.

Saul volt az első király, aki egyesítette Izrael törzseit. Smuél próféta felhívta Saul figyelmét az amálekíták elleni harc tórai parancsolatára, azonban Saul túl

humánusnak bizonyult. Bár az amálekítáknak még a házi állataikat is el kellett pusztítania, Saul életben hagyta az állatokat és az amálekita királyt, Ágágot, akit Smuél próféta bár kivégzett, utóda fennmaradt és pár száz év múlva majdnem a Perzsa Birodalom területén élő zsidóság holokausztját okozta.

Ágág, az amálekita király ezen leszármazottját Hámánnak hívták. A probléma gyökere az emberi gyarlóság, a hiú, értelmetlen dicsőség- és hatalomvágy volt. Hámánt Áchászvéros király a Perzsa Birodalom második emberévé tette. Hámán kultusza olyan naggyá nőtt, hogy a király alattvalói leborultak előtte, egy kivételével, és ez a zsidó Mordecháj volt.

Mordecháj és Hámán konfliktusában az ősi tórai harc elevenedik meg. Nagyon valószínű, hogy mind a ketten ismerték a történelmi előzményeket. Ha Mordecháj leborult volna az előtt a Hámán előtt, akinek népe eltörlését parancsolja a Tóra, ez hitének, Istenének megtagadásával ért volna fel. Hámán pedig elérkezettnek látta az alkalmat a bosszúra; most vissza vághat a zsidóknak, akik hajdan majdnem kiirtották népét.

Hámán tehát az egész zsidóságot akarta "kiiktatni", nem csak Mordechájt. Ebből a célból egy különleges, okkult szertartást rendezett. (Ez a kulcsa annak is, hogy Mózesnek miért kellett egy további "szellemi" segítséget nyújtania az amálekíták elleni harchoz annak a botnak a felemelésével, mellyel egyben az egyiptomi varázslók ellen is harcolt.) Sorsot, azaz "purt" húzott (innen származik a Purim név), hogy kiválassza a zsidók kiirtásának "megfelelő" napját. (Érdemes felhívni a figyelmet arra, hogy a XX. századi német nemzetiszocialista mozgalomnak erőteljes okkult, szinte vallási jellege is volt.) A sorsvetés Niszán hónapban rendezték, és a sors 11 hónappal későbbre, Ádár hó 13-ra esett.

Hámánnak azonban a király jóváhagyását is meg kellett szereznie. A zsidók kiirtását azzal indokolta, hogy egyrészt ők szétszóródva élnek az egész birodalomban (tehát mindenhol ott vannak), másrészt "mások", azaz más törvényeik vannak, a király parancsait pedig nem

teljesítik, és különben is haszontalanok. Ha mindez nem lett volna elég, még egy anyagi érvet is felhozott: 10 000 talentum ezüstöt fizet a királynak. Természetesen ezek az indokok - a gazdasági érvekkel együtt - azóta is az antiszemita retorika fő elemei. Hámán ezzel ANTI-SZEMITA lett, amit a Szentírás így fejez ki: a zsidók ellensége.

A királynak nem tűnt fel semmi, és nagy hibát követett el. Hámánnak teljhatalmat biztosított azzal, hogy neki adta gyűrűjét, hatalma jelképét. Ennek az a tanulsága, hogy azok, akiknek lenne hatalma visszafogni, korlátozni az antiszemizmust, de ezzel a nemtörődomség, az érzéketlenség vagy akár a passzív egyetértés miatt nem élnek, szintén fennáll a felelősségük.

Hámán ugyanazt tervezte, mint Hitler. A zsidókat ki akarta irtani, a vagyonukat el akarta kobozni. Ráadásul mindezt törvénybe is rögzítette. Talán ezek voltak az első zsidótörvények, az állami szintre emelt, legalizált, "alkotmányos" zsidóüldözés. Megvolt a törvényes indok, és a jogalkotó legitimitása sem hiányzott. (Ez szintén megdöbbentő párhuzam a nácizmussal, melynek hatásaként Európában megdőlt a hibátlan jogalkotási eljárás során alkotott, kikezdehetetlen jogi norma tekintélyét valló jogpozitivizmus. Hitler ugyanis a weimari köztársaság alkotmányos rendjét, jogát sosem szegte meg. Rémuralma az írott jog szerint törvényes volt.)

Mordecháj személyisége Hámán jellemének antitézise. Amikor Mordecháj leleplezi a király elleni puccsot, nem "reklamált", hogy semmi jutalmat sem kapott. A zsidó Mordecháj - milyen meglepő - mégis tisztelte a királyt, ráadásul - Hámán állításával ellentétben - még a király hasznára is volt. Az, hogy nem vágyott dicsőségre, a dicsőségére szolgált. Egy későbbi, de sokkal jobb időpontban nyerte el jutalmát.

A perzsa birodalom zsidóságát végül olyan zsidók mentették meg, akik saját egzisztenciájukat nem féltve, származásukat, hovatartozásukat nem szégyellve a megfelelő időpontban csak annyit mondtak: az én népem az, amelyet ki akarnak irtani.

Tóth-Ábri Péter

Meghívó

Szeretettel hívjuk és várjuk a
Hitközség tagjait és hozzátar-
tozóit

Zájin Ádár napján,

2004. február 29-én, vasár-
nap, 16:00-kor.

Rendezvényünk programja:

Bodnár Eszter előadása
Mózesről. Vendégünk Meir
Beck úr a Szochnut Alija
osztályának vezetője.
HalvacSORA.

Meghívó

Szeretettel hívjuk és várjuk a
Hitközség tagjait és hozzátar-
tozóit

purimi

vígadalomra,

2004. március 6-án, szombat-
on, 17:30-kor.

Program: Megili lájnlás,
sláchmonesz és más
meglepetések!

*Giten Pirem málech,
ví ech gáj, fál ech!*

Imarend:

péntekenként: 17:00

Purimra:

- szombat, 03. 06.: 17:30
- vasárnap, 03. 07.: 08:30

Peszáchi felhívás

***Kérjük a tisztelt hittestvé-
reket, hogy a peszáchi
megrendelőt március 1-jéig
az irodában leadni
szíveskedjenek.***

Sófár

■ A nyíregyházi Izraelita Hitközség folyóirata. ■ A Sófárt alapította: Tóth-Ábri Péter ■ Az újságot szerkeszti a szerkesztői-
zottság. ■ A Sófárt kiadja a nyíregyházi Izraelita Hitközség ■ A kiadó címe: 4400 Nyíregyháza, Mártírok tere 6., e-mail:
nyirzsido@freemail.hu, tel./fax: (36)-42-417-939, számlaszáma: OTP 11744003 - 20331427 ■ Az újság ingyenes. ■